KU LEUVEN

Artificiële Intelligentie tussen ethiek en recht

Nathalie Smuha

Onderzoekster KU Leuven Faculteit Rechtsgeleerdheid & Leuven.AI Institute
Co-lead AI4Belgium Werkgroep 'AI Ethics & Law'
Onafhankelijke experte Raad van Europa (CAHAI) & OESO (ONE.AI)

Vlaams Parlement

Hoorzitting Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie

Donderdag 22 april 2021

Inleiding

- Maatschappelijk paradigma
  - Alles is kwantificeerbaar & meetbaar, incl. het ontastbare
  - Met technologie kan je zowat alles oplossen (“there’s an app for that”)
  - ‘Is/Ought’ fallacy -> ‘het is’ versus ‘het moet zijn’
- “AI4Good”
  - Betekent nog niet dat het wordt ontworpen, ontwikkeld & gebruikt op een “goede” manier
  - Op zoek naar die “goede” manier

Wederzijdse beïnvloeding

- Wij geven vorm aan de technologie
- Maar zij geeft ook vorm aan ons

} *Wederzijdse beïnvloeding*

- Beïnvloeding kan bewust of onbewust, voordelig of nadelig zijn
- Technologie / AI overkomt ons niet - wij kiezen:
  - Wanneer -> Welke applicaties
  - Hoe -> Welke voorwaarden
  - Of -> Welke alternatieven

Wat als die invloed nadelig is?

- Impact op **privacy** & gegevensbescherming
- Gebrek aan **transparantie** & uitleg
- Risico op vooroordelen en **discriminatie**
- Impact op menselijke **autonomie**
  - Impact op jobs
  - Manipulatie
    - ✓ Consumenten maar ook burgers -> **Democratie**
- Risico's voor **veiligheid** & robuustheid
- Impact op **ecologische** voetafdruk
- Vragen rond **verantwoordelijkheid**
- Impact op de **rechtstaat**

In het achterhoofd houden

- Private en Publieke sfeer vaak innig vervlochten
  - Publieke actoren extra verantwoordelijkheid maar:
    - Private actoren creëeren ook publieke ruimte (bv sociale media)
    - Private actoren leveren vaak ook data & technologie aan overheden
- AI als adviseur ipv beslissingsnemer
  - Een suggestie is bijna nooit louter een suggestie
- Balans voor- en nadelen
  - Stel steeds de vraag: “voor wie”?
- Impact van AI stopt niet aan de grens

De Europese Benadering

EUROPESE STRATEGIE ROND ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE

Gepubliceerd in april 2018

Ontwikkeling & gebruik van AI “Boosten”	Socio-economische uitdagingen aanpakken	**Een adequaat ethisch en juridisch kader verzekeren**

In die context:

- Oprichting van een onafhankelijke expertengroep op hoog niveau inzake Artificiële Intelligentie (High-Level Expert Group on AI)
- Ethische Richtlijnen voor “**Betrouwbare AI**” (Trustworthy AI)

Ethische richtlijnen – 7 essentiële vereisten

Menselijke controle en menselijk toezicht

Technische robuustheid en veiligheid

Privacy en data-governance

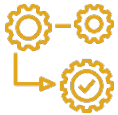
Transparantie (incl. uitlegbaarheid & communicatie)

Diversiteit, non-discriminatie en rechtvaardigheid

Maatschappelijk en milieuwelzijn

Verantwoording

Te evalueren en verzekeren gedurende de gehele levenscyclus van een AI-systeem

Ethische richtlijnen – Evaluatielijst

Evaluatielijst om de 7 vereisten te operationaliseren

- Concrete vragen voor elke vereiste
- Consultatie - grootste pijnpunten:
  - Nog niet aangepast aan de specifieke context – en context telt
  - Niet altijd concrete oplossingen – ja/nee vragen
  - 'Vrijwillige aanpak' niet altijd voldoende

AI4Belgium lanceerde tijdens de Belgische AI Week nieuw project:

- Aanpassing evaluatielijst naar 3 sectoren: publieke sector, gezondheid, HR
- Praktische aanpak (online tool) en suggesties aanbieden om te verbeteren
- In afwachting van wetgeving, niet ter vervanging

Er bestaat al wat wetgeving, maar…

Menselijke controle en toezicht	➢ *Privacy regulering*
Technische robuustheid en veiligheid	➢ *Veiligheids regulering (bv. Machinerichtlijn)*
Privacy en data governance	➢ *Privacy regulering*
Transparantie	➢ *Consumentenrecht & Privacy regulering*
Diversiteit, non-discriminatie en rechtvaardigheid	➢ *Non-discriminatie regulering*
Maatschappelijk en milieu-welzijn	➢ *Milieu regulering*
Verantwoording	➢ *Aansprakelijkheidsrecht, procesrecht (& privacy regulering)*

➢ En ook:
Grondrechten, administratief recht, beginselen van behoorlijk bestuur, grondwettelijk recht…

EU voorstel voor “Artificial Intelligence Act”

- Vers van de pers: 21 April 2021
- Lacunes in wetgeving rond grondrechten & veiligheid aanpakken
- Focus op AI systemen met “hoog risico”
  - Ruime bevoegdheden voor Europese Commissie om die lijst aan te passen
- Ook van toepassing op ‘AI providers’ buiten Europa (met impact in EU)
- Link gemaakt met sectorale regulering
- Niet van toepassing op AI ‘uitsluitend voor militaire doeleinden’

Verschillende Juridische Regimes

- Verbod op bepaalde AI systemen
  - 'Subliminale' **manipulatie** / uitbuiting zwakheden
  - '**Social scoring**' door overheid om 'betrouwbaarheid' van personen in kaart te brengen
  - **Biometrische identificatie op publieke plaatsen** vanop afstand door politie tenzij voor specifiek opgesomde doelen en onder specifieke voorwaarden
- Vereisten voor 'hoog-risico' AI systemen
  - Risico-management systeem, documentatieplicht, transparantieplicht, data governance, toezicht, accuraatheid/robuustheid (cfr. **vereisten voor betrouwbare AI**)
  - Voorbeelden: AI systemen in kritische infrastructuur, onderwijs-allocatie, recrutering, werknemers-evaluatie, sociale zekerheid, kredietwaardigheid, politie, migratie, justitie..
  - Conformiteits-evaluatie alvorens op de markt gebracht ("**CE markering**")
  - Meestal door ontwikkelaar zelf, soms door onafhankelijke conformiteitsbeoordelingsinstantie

Verschillende Juridische Regimes

- Transparantievereisten voor bepaalde AI systemen
  - Info dat je interageert met AI systeem indien twijfel (bv chatbot)
  - Info dat AI systeem je emoties analyseert /biometrisch categoriseert
  - Info dat het gaat om artificiële video/foto/audio (deep-fakes)
- Afdwinging gebeurt op nationaal niveau
  - Lidstaten zijn geacht om **nationale toezichtsautoriteit** op te zetten
  - Coordinatie op EU niveau via "**European AI Board**" waarin nationale autoriteiten zetelen
  - Riante boetes MAAR: vereist middelen + expertise (risico ongelijke toepassing)
- Aanmoediging 'regulatory sandboxes' voor innovatie

Volgende stappen

- Negotiatie in Europees Parlement & Raad (lidstaten aan zet)
- Coordinatie nodig rond Belgische positie
- Werkpuntjes
  - Vage terminologie
  - Sommige provisies / excepties te alomvattend, anderen te nauw
  - Geen klachtprocedure voorzien voor burgers/consumenten bij de nationale autoriteit
  - Risico op administratieve rompslomp (vooral voor KMOs)
- Werk van lange adem
- Ook ontwikkelingen buiten Europa
  - Raad van Europa
  - UNESCO

AI4Belgium - Ethics & Law

- Doel AI4Belgium: Belgische AI ecosysteem bijeen brengen, incl. de regios
- Acties?
  - Informatie & Sensibilisatie
  - Organisatie van debatten rond specifieke thema's
  - Feedback Belgisch ecosysteem naar EU/Internationaal niveau
  - Praktische tool voor operationalisering ethische richtlijnen & evaluatie van 'betrouwbare AI' (niet iedereen heeft een team juristen klaarstaan!)
- Uitnodiging tot nadenken over oprichting ethische adviesraad voor AI projecten overheid (voorafgaande opinie)
  - Verhoogt transparantie naar de burger toe
  - Anticipatie en remediëring van ethische problemen

Actie puntjes?

- Onderwijs -> kritische vragen kunnen stellen
- Als overheid goede voorbeeld geven
  - 7 vereisten zélf ondersteunen (statement) & toepassen (bv bij publieke aanbestedingen)
- Onderzoek financieren: opportuniteiten maar ook risico's in kaart brengen
- Publiek & parlementair debat voeren over hoe de juridische lacunes in te vullen, zowel op Europees als op nationaal niveau
- Juridische lacunes in Belgische wetgeving in kaart brengen en aanpakken
- Visie uitwerken over soort van samenleving die we in de toekomst (niet) willen, met oog voor impact individu én samenleving
- Beseffen dat AI "fixen" de samenleving niet gaat "fixen"

Bedankt!

Nathalie Smuha
KU Leuven, Faculty of Law
nathalie.smuha@kuleuven.be